

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
RENOWACJI
KAPLICY P.W. MATKI BOSKIEJ POCIESZENIA
W IWANOWICACH, POWIAT KRAKOWSKI.
/ANEKS/

ART. Renowacja
artysta plastyk mgr Tadeusz Sokal
31-354 Kraków ul. Pasternik 120A
tel. 12/363 17 73, kom. 508 11 77 31
NIP 6771791847 REGON 122763539

Opr. Tadeusz Sokal

Styczeń 2023 r.

OPIS INWENTARYZACYJNY.

Obiekt -	Kapliczka domkowa p. w. Matki Boskiej Pocieszenia .
Miejscowość -	Iwanowice, gmina Iwanowice, powiat Krakowski,
Lokalizacja -	Centrum miejscowości przy drodze głównej prowadzącej z Iwanowic do Michałowic.
Datowanie -	wybudowana w 1854 r.
Autor -	nieznany.
Wpis do rej. Zabytków-	obiekt wpisany do gminnego rejestru zabytków.
Wpis do księgi wieczystej-	działka Nr. 738 Iwanowice.
Autor opr. nadzór -	konserwator dzieł sztuki

mgr Tadeusz Sokal

ART. Renowacja
artysta plastyk mgr Tadeusz Sokal
31-354 Kraków. ul. Pasternik 120A
tel. 12/363 17 73. kom. 508 11 77 31
NIP 6771791847 REGON 122763539

OPIS OBIEKTU

Kapliczka stoi w centrum miejscowości Iwanowice. Wzniesiona na rzucie prostokąta murowana z kamienia, górne partie i sklepienie z cegły. Otynkowana z dwuspadowym dachem, krytym blachą. Ściany boczne zwieńczone prostym gzymsem uskokowym. Szczyt kaplicy trójkątny wyniosły ponad dach, żłobkowany pionowo, zwieńczony krzyżem kamiennym. W szczycie prostokątna wnęka z przeszklonym obrazem Matki Boskiej Częstochowskiej. W ścianach bocznych pionowe otwory okienne, zamknięte od góry ostrym łukiem. Do wnętrza prowadzą drewniane dwuskrzydłowe drzwi, w połowie przeszklone, od góry zamknięte łukiem. Nad wejściem prostokątna marmurowa biała płyta z inskrypcją:

„KAPLICA TA W 1854 R. WZNIESIONA W 1914 OD GRANATU ZBURZONA
W R. 1915 STARANIEM KS. PROBOSZCZA SZERONOSA
PRZY POMOCY WÓJTA MICHAŁA KMITY
Z CHETNEJ OFIARNOŚCI PARAFIAN
MATCE NAJŚWIĘTSZEJ NA CHWAŁĘ
ODBUDOWANA ZOSTAŁA”.

Nad tablicą na metalowym kutym ramieniu lampka oświetleniowa. Wnętrze nakryte sklepieniem beczkowym. W ścianie ołtarzowej prostokątna wnęka u góry zamknięta łukiem.

W niej gipsowa polichromowana figura Matki Boskiej Niepokalanego Poczęcia. Po niżej mensa murowana potynkowana. Posadzka ułożona z płytek ceramicznych, kremowoczerwonych, ułożonych w szachownicę, po bokach ujęta w szlaczek w formie greckiej bordiury.

STAN ZACHOWANIA

Kaplica jest w bardzo złym stanie zachowania. Ściany elewacji potynkowane, nakrapiane zaprawą / w formie drobnego baranka/ pomalowane kilkakrotnie farbą emulsyjną. Obiekt jest bardzo zawilgocony. Na skutek wilgoci bardzo spęcherzone warstwy farby wraz z tynkiem miejscami całkowicie odpadają. Widoczne jest to w partiach przyziemia. Poziom gruntu w około kaplicy podniósł się. Przy samej ścianie frontowej rosną tuje, powierzchnia elewacji jest brudna, rozwijają się glony i pleśnie. Tynk wygląda fatalnie, od południowej strony przypomina siatkę spękań w formie plastra wosku. Partie przyziemia zawilgocone i zasolone.

Drzwi drewniane, dwuskrzydłowe do połowy przeszklone, otwierają się na zewnątrz, pomalowane kilkoma warstwami farb olejnych w kolorach brązowych. Warstwy farb spękane, łuszczą się, odstaniają wcześniejsze powłoki malarskie. Łączenia stolarskie rozeschnięte poluzowane. Dolne partie skrzydeł, poziome listwy pod filunkiem zbutwiały. W zagłębieniach rozwija się mech.

Wnętrze jest również w złym stanie technicznym. Ściany bardzo zawilgocone /miejscami do wysokości 160 cm./, zniszczone, tynk odpada płatami. Dolne partie mensy oraz w narożnikach ścian rozwijają się grzyby i pleśnie. Obecnie całość wnętrza pomalowana

w kolorze jasno żółtym. Wnęka pod rzeźbę i sklepienie w kolorze jasno-błękitnym. Ceramiczna posadzka z terrakoty w dobrym stanie technicznym.

Wyposażenie.

W ścianie ołtarzowej we wnęce stoi gipsowa rzeźba MB Niepokalanego Poczęcia, jest w bardzo dobrym stanie zachowania. Na mense stoi pasyjka i z boku na posadzce drewniany krzyż. Wnętrze oświetla mosiężny żyrandol i kinkiet.

PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Kilkanaście lat temu obiekt przeszedł gruntowny remont. Wymieniono poszycie dachu z dachówki ceramicznej na blachę. W środku ściany otynkowano, malowano farbą emulsyjną. Na zewnątrz odkopano fundamenty, wykonano „odwodnienie?”. Naprawiono tynki, oraz nałożono tynk akrylowy nakrapiany z fakturą. Ściany zewnętrzne pomalowano farbą akrylową w kolorze ugrowym. Brak nadzoru konserwatorskiego, elementarnej wiedzy na temat prac przy obiektach zabytkowych, zastosowane niewłaściwe materiały, przyczyniły się do zawilgocenia ścian obiektu. Użyte materiały akrylowe doprowadziły do tego, że struktura muru nie oddycha. Problemem również jest to, że w około kapliczki podniósł się z upływem czasu poziom gruntu. Wilgoć z solami kapilarnie podciągana jest do góry i powoduje nie odwracalny destruk.

Materiały budowlane z których zbudowana jest kapliczka uległy destrukcji. Zniszczenia powstały w wyniku nawarstwiających się i współdziałających wzajemnie czynników chemicznych, fizycznych, mechanicznych i biologicznych. Głównym procesem niszczącym substancję zabytkową budynku są ciągłe zmiany klimatyczne w jego otoczeniu. Opady deszczu, śniegu, różnica temperatur, wiatr wywołują negatywne skutki na powierzchni muru i we wnętrzu murów. Tynki w wyniku tych procesów ulegają ciągłym ruchom termicznym kurczą się i rozszerzają. Występujące zmiany na przestrzeni dłuższego czasu prowadzą do powstawania drobnych rys, mikropęknięć, osłabiają spójność struktury i kruchość materiału. Najgroźniejszym czynnikiem niszczącym elewację jest woda w różnych postaciach. Związku z niedawną rozbudową i utwardzeniem drogi, poziom gruntu podniósł się. Uszczelnienie terenu powoduje zatrzymanie odparowywania wilgoci z gruntu, woda przenika do fundamentów, wraz z solami kapilarnie podciągana jest w górne partie muru, następnie w tynki, gdzie powoduje wysolenia, w dłuższym okresie osypywanie się zaprawy. Porowatość materiałów budowlanych - murów, pęknięcia, szczeliny powodują absorbowanie wody w głąb ich struktury. Wilgoć przenikająca do głębi materiałów uruchamia w nich różnego rodzaju procesy fizyko-chemiczne. Ciągłe działanie wody powoduje pęcznienie, rozszerzanie i wymywanie składników mineralnych zapraw. W zaprawach zachowano złe proporcje spoiwa względem wypełniacza, spowodowało to nadmierny skurcz i pękanie. Przyczyną niszczącą niszczenie elewacji jest zamarzanie i topnienie wody w mikroszczelinach. Lód powoduje wzrost ciśnienia na otaczający go materiał i przyczynia się do jego erozji. Przemieszczająca się woda uruchamia sole znajdujące się w materiałach budowlanych. Największemu zniszczeniu uległy partie tynków we wnętrzu.

kaplicy. Sole są transportowane wraz z wodą w głąb muru i pod tynkiem kumulują się, ulegają tężeniu i krystalizacji. Proces prowadzi do powstawania wysoleń, osypywania się tynków we wnętrzu. Na powierzchni zapraw tworzy się warstwa gipsu. Uniemożliwia to naturalne oddychanie ścian

WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE.

Kapliczka ze względu na zróżnicowany stan zachowania wymaga kompleksowych działań konserwatorskich pod względem technicznym jak i estetycznym. Zakłada się, że głównym celem prac będzie przywrócenie obiektowi wszystkich utraconych cech technicznych oraz pierwotnych walorów artystycznych. Przed przystąpieniem do prac renowacyjnych należy zwołać komisję konserwatorską „in situ” w celu ustalenia harmonogramu, zakresu prac konserwatorskich przy obiekcie, doboru kolorystyki tynków zewnętrznych barwionych masie, kolorystycznego wykończenia wnętrza kaplicy.

Architektura kapliczki.

Proponuje się wycięcie czterech „cisów pospolitych” z frontu kaplicy. Gałęzie iglaków opierają się o ścianę. Należy również sprawdzić odwodnienie wykonane w okół fundamentów, czy spełnia ono swoje zadanie? Jeśli nie, to wykonać prace naprawcze.

Po ustawieniu rusztowania zdemontuje się rynny spustowe. Cała powierzchnia ścian zostanie odczyszczona metodą PE-CE przy zastosowaniu odpowiednio dobranego drobnego materiału ściernego. Osypującą się powierzchnię ścian należy zagruntować preparatem „Grundex ISPO-STO” Większe spękania na elewacji należy pogłębić i założyć elastyczne wypełnienie np. Rysfiller ISPO-STO. Ostatnia warstwa /szlichta/ na zewnątrz może być barwiona w masie, lub pomalowana farbami krzemowymi.

Wszystkie prace związane z rekonstrukcją tynków zostaną wykonane z materiałów firmowych, powszechnie stosowanych przy zabytkowych elewacjach np. firmy **ISPO-STO**, **BAYOSAN**, **CAPAROL**, inne... Proponuje się zakładanie tynków renowacyjnych /w partiach obecnie zawilgoconych/ o właściwościach kumulujących wysolenia. Tynki te nakładane będą warstwowo zgodnie z instrukcją: obrzutka, tynk gromadzący sole, warstwa wyrównawcza. Do ostatnich warstw szlichty proponuje się użyć tynków barwionych w masie. Po całkowitym wyschnięciu powierzchni barwionych tynków należy zaimpregnować silikonowym preparatem hydrofobowym np. **SARSIL H-14 R**.

Płyta marmurowa.

Płyte marmurową należy spolerować, liternictwo scalić kolorystycznie. Powierzchnię zabezpieczyć pastą z wosku syntetycznego „Kosmoloid”.

Stolarka - okna i drzwi.

Stolarkę należy poddać renowacji, usunąć wtórne warstwy malarskie metodą termiczną (gorące powietrze) lub chemiczną preparatem „Skansol, Swernikiem”, domyc benzyną ekstrakcyjną. Przeszlifować papierem ściernym. W stolarce okiennej i drzwiowej uzupełnić ubytki drewna flekami i skleić rozluźnione połączenia stolarskie. Drewno powinno się poddać procesowi impregnacji przez powierzchniowe nasączenie preparatem biobójczym „**Impregniergrund GN** – nr. art. 2041, 2054, 2055 firmy Remmers. W dolnych częściach drzwi należy wymienić jeden z filunków /płycinę/, oraz dolne zbutwiałe listwy. Stolarka powinna być malowana farbą kryjącą w odcieniu brązu.

Wnętrze.

Należy osłonić ceramiczną posadzkę płytami z pilśni twardej. Usunie się zasolone, zawilgocone tynki. Usunie się zaprawę ze spoin.

Sugeruje się założenie tynków renowacyjnych o właściwościach kumulujących wysolenia przez dłuższy okres czasu. Tynki te nakładane będą warstwowo zgodnie z instrukcją. Po całkowitym wyschnięciu ścian w partii przyziemia przy posadzce, proponuje się naciąć poziomo piłą diamentową głębokości do 40-50 mm, szerokości 5 mm. Rowek po nacięciu będzie naturalną przeponą utrudniającą podciąganie kapilarne w warstwie tynku wilgoci z zasoleniami. Powierzchnie ścian i sklepienia pomaluje się farbą karzemianową.

Dobór kolorystyki wnętrza konsultowany będzie z komisją konserwatorską.

POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE

1. Ustawienie rusztowania.
2. Wytypowanie partii tynków zniszczonych do całkowitego usunięcia
3. Wykonanie odkrywek, w celu rozpoznania kolorystyki elewacji.
4. Skucie zniszczonych tynków elewacji i we wnętrzu.
5. Pogłębienie spoin między kamieniami w partiach zasolonych ścian.
6. Oczyszczenie zachowanych narzutów tynkowych przy użyciu agregatu CE-PE (piaskowanie).
7. Nałożenie tynków.
 - a. założenie obrzutki *ISPO-STO, TUBAG-VOR SPRITZMORTEL*

- b. nałożenie tynku szeroko porowego magazynującego *TUBAG-TRASS-KALK-PORENGRUNDPUTZ*
 - c. założenie tynku renowacyjnego *TUBAG-TRASS-KALK SANIERPUTZ*,
11. Nałożenie szlichty *TUBAG-VERBUNDMORTEL* Nr. 1, barwionej w masie lub ewentualnie malowanie ścian farbą krzemorganiczną, silikatową, wewnątrz pierwszą warstwę pobiałą wapienną z 2% dodatkiem oleju lnianego.

Stolarka okienna i drzwiowa.

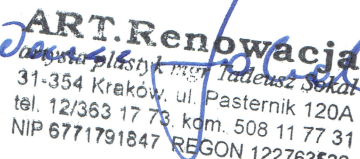
12. Konserwacja drzwi i okien:

- a. usunięcie nawarstwień farb metodą chemiczną przy użyciu preparatu SCANSOL, SWERNIKEM lub metodą termiczną – opalarki elektrycznej,
- b. uzupełnienie ubytków drewna przez flekowanie,
- c. sklejenie rozluźnionych elementów drewnianych klejem stolarskim,
- d. impregnacja drewna preparatem grzybobójczym-owadobójczym,
- e. malowanie powierzchni drzwi (np. Pryloplast, Holz Prof, Uniepal drew aqua w kolorze brązu.

13. Spolerowanie i scalenie kolorystyczne marmurowej płyty z inskrypcją.

14. Sporządzenie dokumentacji z przebiegu prac konserwatorskich.

Tadeusz Sokal

ART. Renowacja
ul. Pasternik 120A
31-354 Kraków, ul. Pasternik 120A
tel. 12/363 17 73, kom. 508 11 77 31
NIP 6771791847 REGON 122763539